

УДК 342.9:347.78-795

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2024.4.5>

Бовкунов В.,

аспірант

Науково-дослідного інституту публічного права

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЕМБЛІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Гральна діяльність є складною та багатогранною сферою, яка потребує ефективного адміністративно-правового регулювання. Легалізація гемблінгу в Україні стала одним із кроків, спрямованих на підвищення прозорості ринку та забезпечення наповнення державного бюджету. Однак, із впровадженням нового законодавства виникає низка проблем, пов'язаних із контролем за дотриманням правових норм, запобіганням нелегальній діяльності та забезпеченням прав громадян.

Особливістю українського регулювання гральної діяльності є поєднання міжнародних стандартів із національною специфікою. Законодавство враховує необхідність мінімізації негативних соціальних наслідків, таких як лудоманія, та сприяє створенню умов для відповідальної гри. Державні органи, зокрема Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей, отримали чітко окреслені повноваження, але на практиці стикаються з низкою викликів, що зумовлює потребу в удосконаленні адміністративних механізмів.

Незважаючи на значний прогрес у легалізації та регулюванні гемблінгу, система потребує ефективного контролю та динамічного оновлення. Необхідно запроваджувати сучасні цифрові інструменти моніторингу, забезпечувати доступ до актуальних даних для аналізу ризиків та розробляти механізми для швидкого реагування на порушення. Особлива увага приділяється створенню умов для прозорої звітності операторів азартних ігор.

Адміністративно-правове регулювання гральної діяльності має враховувати як економічні, так і соціальні аспекти. Важливо забезпечити захист прав учасників ринку, включаючи операторів та споживачів, а також сприяти формуванню довіри до системи регулювання. Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами є ключовим напрямом розвитку цієї сфери.

Таким чином, дослідження проблем адміністративно-правового регулювання гральної діяльності має вагомий значення як для забезпечення ефективності правозастосування, так і для розвитку прозорого та відповідального ринку азартних ігор. Удосконалення механізмів регулювання дозволить досягти балансу між економічними інтересами держави та соціальною безпекою суспільства.

Ключові слова: *гральна діяльність, гемблінг, адміністративно-правове регулювання, державний контроль, легалізація, лудоманія, відповідальна гра, правове забезпечення, оператори азартних ігор, Комісія з регулювання азартних ігор, прозорість, державна політика, цифрові інструменти, економічна безпека, суспільна відповідальність.*

Bovkunov V. Administrative and legal regulation of gambling activities in Ukraine

Abstract. Gambling activities are a complex and multifaceted domain that necessitates effective administrative and legal regulation. The legalization of gambling in Ukraine has become one of the steps aimed at enhancing market transparency and ensuring the generation of revenue for the state budget. However, the implementation of new legislation has led to the emergence of several issues, such as monitoring compliance with legal norms, combating illegal activities, and safeguarding the rights of citizens.

A particular characteristic of Ukraine's regulation of gambling is the combination of international standards with the specific features of national regulation. The legislation emphasizes the need to minimize negative social consequences, such as gambling addiction, while fostering conditions for responsible gaming. State bodies, notably the Commission for the Regulation of Gambling and Lotteries, have been vested with clearly defined powers. However, in practice, these bodies encounter a range of challenges, which underlines the need for further refinement of administrative mechanisms.

Although significant progress has been made in legalizing and regulating gambling, the system requires effective oversight and continuous improvement. It is necessary to introduce advanced digital tools for monitoring, ensure access to up-to-date data for risk assessment, and develop mechanisms for prompt responses to violations. Special attention should be paid to establishing conditions for transparent reporting by gambling operators, which is a crucial aspect of maintaining trust within the sector.

The administrative and legal regulation of gambling activities must balance economic and social dimensions. It is critical to ensure the protection of the rights of market participants, including both operators and consumers, while also contributing to building trust in the regulatory framework. A vital direction for further development involves aligning national legislation with European standards, as this promotes greater stability and predictability in the sector.

Therefore, the study of issues related to the administrative and legal regulation of gambling activities is of substantial importance both for ensuring the effectiveness of law enforcement practices and for fostering the development of a transparent and responsible gambling market. Enhancing regulatory mechanisms will enable the achievement of a balanced approach, accommodating the economic interests of the state while ensuring the social safety of the population.

Key words: *gambling activities, gambling regulation, administrative and legal framework, state oversight, legalization, gambling addiction prevention, responsible gaming, legal safeguards, gambling operators, Commission for the Regulation of Gambling and Lotteries, transparency, state policy, digital monitoring tools, economic stability, social responsibility.*

Постановка проблеми. Адміністративно-правове регулювання гральної діяльності в Україні стикається з низкою викликів, обумовлених необхідністю збалансування економічних інтересів держави та соціальних ризиків для населення. Легалізація гемблінгу відкрила можливості для розвитку ринку та збільшення надходжень до бюджету, але також виявила прогалини у регуляторних механізмах та практиках контролю. Проблеми, пов'язані з продовженням нелегальної діяльності, недостатнім наглядом та відсутністю ефективних заходів захисту вразливих груп населення, підкреслюють потребу в комплексному підході до регулювання.

Крім того, сучасна нормативно-правова база потребує адаптації до швидких технологічних змін у гральній індустрії. Цифровізація, зростання онлайн-платформ та міжнародний характер грального бізнесу вимагають впровадження більш потужних інструментів моніторингу та контролю. Відсутність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами ускладнює створення прозорого та відповідального грального середовища, що підсилює актуальність вирішення цих системних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Історична, соціальна, правова та економічна природа сфери грального бізнесу та азартних ігор як в Україні, так і в інших країнах, протягом різних історичних періодів була предметом дослідження багатьох науковців. Серед них слід відзначити роботи таких дослідників, як В. С. Філютович-Герасименко, В. О. Мазярчук, П. В. Пірнікоза, Н. П. Капітаненко, В. М. Дорогих, а також Бурлаков Б. М.,

Беззуб І. В., Заборовський В. В., Костюченко О. С., Лукаш Є. Ю., Манзюк В. В., Погорецький М. А., Профатіло В. І., Топорецька З. М. та інших. У своїх роботах вони висвітлювали питання становлення та розвитку гральної індустрії, її правового регулювання, організації та проведення азартних ігор, а також соціально-економічні наслідки цієї діяльності.

Метою статті є аналіз ключових аспектів адміністративно-правового регулювання гральної діяльності в Україні з акцентом на удосконаленні нормативно-правової бази та механізмів державного контролю. Особливу увагу приділено оцінці недоліків у регулюванні, вивченню міжнародного досвіду та розробці рекомендацій для підвищення прозорості ринку, мінімізації соціальних ризиків і забезпечення ефективності функціонування цієї сфери в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гемблінг охоплює широкий спектр азартних ігор, які мають різні форми та способи організації, залежно від їх специфіки, місця проведення та технологічного рівня.

По-перше, гемблінг поділяється на кілька основних форм, серед яких казино, спортивні ставки, лотереї та ігрові автомати. Казино, як традиційна форма гемблінгу, включає наземні заклади, де проводяться такі ігри, як рулетка, покер, блекджек тощо. З розвитком цифрових технологій з'явилися онлайн-казино, які пропонують ті ж види ігор, але у віртуальному середовищі, дозволяючи гравцям взаємодіяти через інтернет.

По-друге, гемблінг у формі спортивних ставок набуває все більшої популярності. Він поділяється на офлайн-ставки, які робляться

у фізичних букмекерських конторах, та онлайн-ставки, що здійснюються через спеціалізовані веб-платформи. Окремою категорією є ставки на кіберспорт – турніри та матчі у форматі відеоігор, які зазвичай проводяться онлайн.

По-третє, важливим видом гемблінгу є лотереї, які поділяються на державні та приватні. Державні лотереї організуються урядами, часто з метою спрямування частини доходів на соціальні потреби, такі як освіта чи медицина. Приватні лотереї, навпаки, організуються окремими компаніями або приватними особами з індивідуальними правилами та умовами.

По-четверте, не можна оминати увагою ігрові автомати, які стали символом гемблінгу в багатьох країнах. Вони поділяються на механічні та електронні. З появою онлайн-автоматів гравці отримали змогу насолоджуватися грою безпосередньо через свої гаджети.

По-п'яте, серед способів гемблінгу виділяють традиційні та цифрові методи участі. Традиційні методи передбачають фізичну присутність гравця у гральному закладі, тоді як цифрові платформи дозволяють брати участь у грі з будь-якої точки світу. Сюди відносяться не лише онлайн-казино, але й мобільні додатки, що надають доступ до азартних ігор у реальному часі.

По-шосте, гемблінг має різні форми залежно від природи ризику та винагороди. До них відносять грошові ігри, де ставка і виграш є фінансовими, та речові ігри, де виграш може бути у формі матеріальних цінностей. Наприклад, так звані «кран-машини» пропонують гравцям шанс виграти фізичний приз.

По-сьоме, гемблінг також охоплює гру з елементами навичок. Такі ігри, як покер, частково базуються на знаннях і стратегіях гравців, хоча й містять значний елемент випадковості. Інші, як рулетка чи ігрові автомати, залежать виключно від випадкових факторів.

Таким чином, гемблінг – це багатогранне явище, яке охоплює різноманітні форми азартних ігор, що розвиваються разом із технологічним прогресом. Його сучасні тенденції включають стрімке поширення онлайн-платформ, інтеграцію мобільних додатків та

поєднання елементів традиційного і цифрового гемблінгу, що значно розширює межі цієї сфери розваг.

Треба зауважити, що геймінг тісно пов'язаний з гемблінгом та бетінгом, оскільки всі ці явища належать до форм ігрової діяльності. Проте кожна з них має свої особливості, які дозволяють відрізнити їх одна від одної[1, с. 48].

Геймінг – це інтерактивна розважальна діяльність, що здебільшого не включає елемент азарту чи фінансового ризику. Основною метою геймінгу є отримання задоволення та розвиток навичок. Гравці змагаються один із одним або з ігровими системами, використовуючи стратегію, реакцію та творчі здібності. Наприклад, багатокористувацькі відеоігри або рольові ігри (RPG) є типовими прикладами геймінгу.

Бетінг є підвидом гемблінгу, що фокусується на ставках на результати подій. Основна риса бетінгу полягає у прогнозуванні результатів, що може базуватися на знаннях, аналітичних даних або інтуїції. Об'єктами ставок часто стають спортивні події, кіберспорт, політичні вибори тощо. На відміну від гемблінгу, бетінг передбачає більшу участь аналітичних здібностей гравця, ніж лише випадковість.

Всі три форми ігрової діяльності мають спільний компонент розваги, але акцентують різні аспекти участі: майстерність у геймінгу, ризик у гемблінгу та прогнозування у бетінгу. Розвиток технологій призводить до змішування цих форм. Наприклад, у кіберспорті геймінг часто поєднується з бетінгом, де гравці можуть брати участь у змаганнях, а також робити ставки на їхній результат[2].

Таким чином, геймінг, гемблінг та бетінг є важливими складовими сучасної ігрової індустрії, які, хоча й тісно пов'язані, мають чітко визначені особливості та цілі.

Гемблінг реалізується через складну діяльність. **Гемблінгова діяльність** – це сукупність дій, спрямованих на організацію та проведення азартних ігор, які базуються на внесенні ставок із можливістю отримання матеріальної винагороди. Основною особливістю цієї діяльності є те, що результат ігор залежить від випадковості, знань, навичок або поєднання цих факторів.

Основними ознаками гемблінгової діяльності є кілька ключових елементів, які визначають її суть та відрізняють від інших видів ігрової діяльності. Перш за все, це **елемент випадковості**, який передбачає, що результат гри частково або повністю залежить від випадкових факторів. Наприклад, це може бути обертання колеса рулетки чи роздача карт у покері.

Другим важливим елементом є **внесення ставок**. Учасник азартної гри обов'язково робить ставку у вигляді певної суми грошей або інших цінностей, які формують основу для виграшу. Це створює фінансовий ризик, що є невід'ємною частиною гемблінгу.

Наступною ознакою є **можливість виграшу**, яка виступає головною мотивацією для гравців. Гемблінгова діяльність пропонує потенційний грошовий або матеріальний виграш, що значно перевищує зроблену ставку, але залежить від результату гри.

Ще однією ключовою ознакою є **регламентованість**. Гемблінгова діяльність суворо регулюється законодавством, яке встановлює умови її організації, ліцензування, вимоги до обладнання та контроль за дотриманням правил. Це забезпечує прозорість і захищеність як учасників гри, так і організаторів.

В Україні гемблінгова діяльність регулюється низкою нормативно-правових актів, ключовим серед яких є Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» від 14 липня 2020 року № 768-ІХ [3]. Цей закон встановлює базові положення щодо організації гральної діяльності, визначає понятійний апарат, мету і принципи державної політики у цій сфері, а також систему регулювання та контролю. Зокрема, законом врегульовано правила організації азартних ігор, вимоги до грального обладнання, обмеження щодо боротьби з лудоманією (ігровою залежністю) і порядок ліцензування.

Згідно із зазначеним законом, азартна гра визначається як будь-яка гра, умовою участі в якій є внесення ставки, що дає право на отримання виграшу (призу), розмір імовірності отримання якого повністю або частково залежить від випадковості, знань та майстерності гравця [3]. При цьому закон

виділяє кілька видів азартних ігор, зокрема, рулетка, покер, ігри на гральних автоматах, букмекерські парі та інші. Водночас визначено перелік ігор, які не є азартними, таких як більярд, боулінг, творчі конкурси та спортивні змагання [3].

Особливістю українського регулювання є комплексний підхід до визначення ознак азартних ігор. Згідно з ч. 3 ст. 2 згаданого Закону, гра не вважається азартною, якщо в ній відсутні хоча б одна з таких ознак: наявність ставки, можливість отримання виграшу, випадковість як визначальний фактор результату [3]. Таке розмежування спрямоване на чітке відокремлення азартних ігор від інших видів дозвілля, що не мають ризику фінансових втрат.

Закон також приділяє увагу питанням організації онлайн-гемблінгу, що стає дедалі популярнішим в Україні. У ньому прописано спеціальні вимоги до онлайн-платформ, включаючи технічну сертифікацію програмного забезпечення, захист персональних даних користувачів та обов'язкову інтеграцію до державної системи моніторингу [3]. Ці положення покликані забезпечити прозорість діяльності операторів та захист прав споживачів.

Розвиток грального бізнесу в Україні розглядається як один з інструментів наповнення державного бюджету. Законодавством передбачено високі ліцензійні збори та податкові відрахування, що сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів. Водночас встановлено вимоги до бездоганної ділової репутації організаторів азартних ігор, їх керівників та власників [3]. Ці норми спрямовані на запобігання корупційним ризикам та створення умов для чесної конкуренції.

Аналіз нормативно-правового регулювання показує, що система регулювання гемблінгу в Україні враховує міжнародний досвід. Наприклад, у більшості країн ЄС азартні ігри, включаючи лотереї, регламентуються спеціальними законами, які чітко визначають права та обов'язки організаторів і учасників. Водночас, на відміну від європейського законодавства, в Україні лотереї не вважаються азартними іграми, хоча відповідають усім ключовим ознакам цієї категорії [4, с. 68].

Іншим важливим аспектом є заходи для боротьби з ігровою залежністю. Закон зобов'язує організаторів азартних ігор дотримуватись принципів відповідальної гри, включаючи обмеження на участь осіб, які страждають на лудоманію. Для цього створено механізм самовиключення, за яким громадяни можуть добровільно обмежити свою участь у азартних іграх через подання відповідної заяви [3].

Закон також передбачає жорсткі вимоги до організації азартних ігор у фізичних закладах, таких як казино та зали гральних автоматів. Серед них – технічна сертифікація обладнання, розміщення закладів лише у визначених місцях та забезпечення безпеки гравців [3]. Такі норми спрямовані на підвищення рівня довіри до грального бізнесу з боку суспільства.

Попри прогресивність нормативно-правового регулювання, у сфері гемблінгу залишаються проблеми. Зокрема, необхідність удосконалення понятійно-категоріального апарату, включення додаткових норм щодо захисту гравців та запобігання нелегальній діяльності. Подальший розвиток законодавства потребує гармонізації з міжнародними стандартами та врахування соціально-економічних особливостей України.

Попри прогресивність нормативно-правового регулювання у сфері гемблінгу, залишаються проблеми, які потребують комплексного вирішення. Насамперед, це стосується вдосконалення понятійно-категоріального апарату законодавства. Наявна дефініція азартної гри в Законі України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» (від 14 липня 2020 року № 768-ІХ) є недостатньо чіткою, що призводить до неоднозначного тлумачення окремих положень. Зокрема, визначення поняття «азартна гра» включає взаємовиключні ознаки, такі як залежність результату як від випадковості, так і від знань та майстерності гравця (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону) [3]. Для усунення цього протиріччя пропонується уточнити дане положення, зосередившись на домінуванні одного з факторів. Наприклад: «Азартна гра – це гра, результат якої переважно залежить від випадковості, з можли-

вістю часткового впливу навичок чи майстерності гравця».

Також доцільно переглянути виключення із переліку азартних ігор, зокрема щодо лотерей. У багатьох країнах Європейського Союзу лотереї визнаються різновидом азартних ігор, що дозволяє ефективніше регулювати їх діяльність і запобігати зловживанням. З метою гармонізації з міжнародними стандартами пропонується внести зміни до ч. 5 ст. 2 Закону України № 768-ІХ, вилучивши пункт 4 («розіграш лотерей») зі списку виключень.

Окрім удосконалення понять, потребує доопрацювання і питання захисту гравців. В умовах стрімкого зростання онлайн-гемблінгу актуальним стає впровадження обов'язкових механізмів ідентифікації гравців та вікових обмежень. Пропонується доповнити ст. 15 Закону України пунктом 10-1 такого змісту: «Організатор азартних ігор зобов'язаний забезпечити проведення обов'язкової верифікації гравців шляхом інтеграції із системою державного демографічного реєстру для запобігання участі у грі осіб, що не досягли 21 року».

У боротьбі з нелегальною діяльністю варто запровадити систему фінансового моніторингу, яка дозволить оперативно виявляти нелегальні платформи та їхніх організаторів. Для цього доцільно доповнити Закон України № 768-ІХ статтею 15-1 «Моніторинг транзакцій», у якій передбачити обов'язок фінансових установ повідомляти про підозрілі операції, пов'язані з гральною діяльністю, до уповноважених органів.

Гармонізація з міжнародними стандартами також включає впровадження норм, що забезпечують відповідальну гру. Наприклад, у Європейському Союзі діють єдині правила щодо обмеження реклами азартних ігор. Відповідно до Рекомендації Єврокомісії 2014/478/ЄС, реклама повинна інформувати про ризики ігрової залежності та включати попередження про можливі наслідки. Пропонується адаптувати цю норму до українського законодавства, додавши до ст. 22 Закону пункт 5 такого змісту: «Реклама азартних ігор повинна містити інформацію про ризики ігрової залежності, включати контактні дані служб

підтримки та бути забороненою для цільової аудиторії молодше 21 року».

Соціально-економічні особливості України також вимагають особливого підходу до оподаткування грального бізнесу. З метою оптимізації податкового навантаження пропонується встановити диференційовані ставки для різних видів гемблінгової діяльності. Наприклад, у багатьох європейських країнах застосовуються різні ставки податку для казино, букмекерських контор та онлайн-операторів. В Україні доцільно запровадити податок у розмірі 10% від валового доходу для онлайн-казино, що стимулюватиме легалізацію цієї сфери.

Варто зазначити, що 4 грудня 2024 року Верховна Рада України ухвалила в другому читанні законопроект № 9256-д, який передбачає ліквідацію Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ) та посилення контролю за гральним бізнесом. Замість КРАІЛ до 1 квітня 2025 року планується створити новий уповноважений орган та визначити міністерство, яке формуватиме політику у сфері грального бізнесу та лотерей[5]. Треба зауважити, що ліквідація Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ) може здаватися позитивним кроком, спрямованим на підвищення ефективності державного контролю та боротьбу з корупційними ризиками. Проте цей захід викликає низку критичних питань і може призвести до непередбачуваних наслідків.

По-перше, перехідний період до створення нового уповноваженого органу може стати причиною правового вакууму у сфері регулювання азартних ігор. Відсутність чітко прописаних механізмів передачі функцій, кадрової спадкоємності та безперервності ліцензійних і наглядових процесів може поставити під загрозу легальний ринок азартних ігор і сприяти розширенню нелегального сектора[6].

По-друге, створення нового органу без належного обґрунтування його незалежності та підзвітності може викликати сумніви щодо реальних мотивів цього рішення. Без чітко прописаних механізмів фінансування, від-

бору кадрів і нагляду за діяльністю органу існує ризик, що нова структура стане більш залежною від політичного впливу чи комерційних інтересів.

По-третє, відсутність гармонізації із загальноновизнаними міжнародними стандартами регулювання азартних ігор може поставити під сумнів доцільність таких кардинальних змін. У країнах з розвинутим гральним ринком, таких як Велика Британія чи Нідерланди, регуляторні органи створюються як незалежні структури з прозорою звітністю, чіткими повноваженнями і широкими можливостями співпраці з міжнародними інституціями.

На нашу думку, такий крок вимагає ретельного аналізу та стратегічного підходу. Важливо, щоб ліквідація КРАІЛ і створення нового органу не перетворилася на бюрократичну реформу, яка лише ускладнить функціонування ринку. Необхідно забезпечити безперервність виконання ключових регуляторних функцій, підтримати легальних операторів і впровадити інноваційні інструменти для моніторингу та контролю діяльності у сфері гемблінгу.

Висновки. Сучасний стан регулювання гемблінгової діяльності в Україні свідчить про прагнення держави створити прозорий і ефективний ринок азартних ігор, який відповідав би міжнародним стандартам. Водночас, реформи в цій сфері мають базуватися на чіткій концепції, яка враховує не лише економічні вигоди, але й соціальні ризики, пов'язані з азартними іграми. Забезпечення балансу між свободою підприємництва, інтересами держави та захистом гравців є ключовим завданням для всіх учасників процесу.

Подальший розвиток законодавства у сфері азартних ігор має враховувати технологічні зміни та глобальні тенденції. Пріоритетами мають стати удосконалення регуляторних механізмів, впровадження інноваційних інструментів контролю та посилення боротьби з нелегальною діяльністю. Лише комплексний підхід до врегулювання цієї сфери дозволить забезпечити стабільність ринку, довіру суспільства та ефективний захист прав усіх його учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гетманцев Д.О. Азартна гра в Україні та за кордоном. Нарис сучасної теорії правового регулювання ігор на гроші. К.: СЕЕМ Принт, 2008. 209 с.
2. Мазярчук В., Пірнікоза П. Економічні аспекти легалізації грального бізнесу в Україні. Офіс з фінансового та економічного аналізу. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/FEAO_Gambling_A5_04_print.pdf
3. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор: Закон України від 14 липня 2020 року № 768-IX // Відомості Верховної Ради України. 2020. № 39. Ст. 329
4. Правове регулювання грального бізнесу: європейський досвід, практика в пострадянських країнах, перспективи України. / За заг. ред. І. В. Сергієнко, І. Ю. Фоміна, Р. Б. Хорольського. Київ : Юридична компанія «Фомін, Сергієнко та партнери», 2015. 136 с.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державного регулювання діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор: Законопроект України від 4 грудня 2024 року № 9256-д // Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
6. Профатіло К. В. Сучасний стан та особливості адміністративно-правового регулювання діяльності Комісії із регулювання азартних ігор і лотерей. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2021. Т. 32 (71). № 5. С. 34–40.